

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 8

Ladislav Hejdánek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 29. 3. 1988

◆ private seminar, Czech, origin: 29. 3. 1988

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 8 [1988]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1988-03-29 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (12)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Dole. Jo. No, ty poslední čtyři řádky bychom teď měli dělat, jo?

Hejdánek: Ano, ano, ano. Přesně ten načatej odstavec poslední.

Jiný hlas: Tak. Byli jste asi na moc skvělý... [nesrozumitelné]

Hejdánek: Ne, na 88 vprostřed. Tady kde jsme to nechali. No. Vidíte, tam zas nechcete...

[nesrozumitelné]

Jiný hlas: No, no, no.

Hejdánek: Nikdo poznámky nemá žádný?

Jiný hlas: No, poznámky. Mně se to líbí. No ne, ten základ se teda tady miní tak, jak se to doposud do té doby chápalo, že je nějaký základ v člověku. To je v podstatě ten problém, kterej jsme tady nějak měli, že ten základ se nakonec chápal jako nějaké *jsoucno*.

Hejdánek: Protože to je imanentní, to je uvnitř, takže ten základ by měl člověk sebou, v sobě.

Jiný hlas: Já jsem se teda domníval, když jsem to četl, že tady miní to, že oba teda se vymezovali nějakému pojetí, ve kterém se drželo, že je vždycky nějaký základ a v člověku je ten základ to bytí. Kdy teda ten základ je míněn zase jako nějaké *jsoucno*.

Hejdánek: A co se tím chce říct v tom odstavci?

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: No, jestli teda já nevím, když tam mluví o těch *blosse Signa*, že to jsou, tak je to určitá polemika proti Kierkegaardovi a Nietzschemu. Že on sám říká, že to jsou *blosse Signa*. O těch *Glaube a Wille zur Macht*. A to znamená, že to nemůže bejt *Grund*. Poněvadž že to jsou pouhá *Signa*, poukaz k tomu *Grund*. A protože to jsou pouhá *Signa* a ne sám *Grund*, tak samozřejmě každě to může vykládat, jak chce. To je to, co tam vytýká. Podle mého soudu teda zaprvé z toho textu tam to vypadá, že víra u Kierkegaarda je to, co vyvěrá z člověka samotného. To myslím je misinterpretace Kierkegaarda. Navíc je to misinterpretace vůbec pojmu víry tradovaného křesťanstvím.

Pokud jde o Nietzscheho, podle mého soudu, já si v této věci nejsem jistý, já jsem Nietzscheho zase tolik nečetl, abych si udělal o tom jasno, ale mně se zdá, že u něho ta vůle k moci je taky cosi ne takhle individualizovaného, původně. Takže ona funguje nejenom skrze individuum, nýbrž funguje v dějinách. A to znamená, že to není pravda, že vůle k moci je nějaký základ, kterej má člověk uvnitř, v sobě. Je to něco, co determinuje jednání člověka, ale taky jednání lidí vůbec a tak dále, čili musí to bejt něco hlubšího, než jenom aby to bylo v jeho bytí, v jeho životě. Čili oboje bych považoval za misinterpretaci, posun proti tomu správnému pojetí.

Jiný hlas: Jenom jestli tomu správně rozumíme. Protože ono to opravdu tak blbě vypadá, to *der im Menschen, das ist sein Selbst wäre*, ale je to základ jako čeho základ? To tam nevysvítá z té souvislosti s tím, co to je, o tom základu mluví, mluví... Předtím už tady snad někde bylo.

Hejdánek: Nebo můžu říct, že ten základní pocit nebo jakási rezonance u toho Kierkegaarda i u toho Nietzscheho je ztráta subjektu, nebo přesně řečeno otřesení pozice subjektu. To je to, proti čemu protestují oba v Hegelovi a vlastně v celý idealistický tradici německý. A to znamená, že oni hledají ten základ jinde než v subjektu. Hegel to vlastně už udělal první, protože ten subjekt povýšil do roviny mimolidský. Pouhýho filosofa nebo pouhýho Napoleona interpretuje jenom jako toho prostředníka a ten subjekt, tím subjektem tady je jeden velikánskej světovej subjekt, světovej duch. U Hegela. A teď tohle oni odmítají a místo toho chtějí najít jinej *Grund*.

Jiný hlas: To je otázka, jestli chtějí nahradit jeden *Grund* jiným *Grundem*, nebo jestli na ten *Grund* chtějí pohlížet úplně jinak. Než se doposud pohlíželo.

Hejdánek: No oboje. Samozřejmě jenom jinej, kdyby to bylo, tak to je jenom nápodoba Hegela, jenom se to bude říkat jinak. Ale vlastně je to totéž. Oni to hledají jinej *Grund* v tom smyslu, že se na to teda musíme podívat jinak. Ale pravda je, že třeba ten Kierkegaard ten *Grund* vidí v poslední dobu ve

stvořiteli. Ten je ale nedosažitelný, o tom nemůžeme nic říct než nepřímou výpovědí, takže to vlastně není *Grund* v tom pravém slova smyslu, poněvadž dům může stát jenom na základech, který jsou dole a nikoliv který jsou mimo ten *Grund*. Nemůže stát dům na základech, který jsou v nebi. Čili když se táže po *Grund*u, tak se ptá, jaký *Grund* tady. A Kierkegaard to nachází ve víře. Ovšem to právě může být, to právě tady, podle mého soudu, je špatně interpretováno, ta víra může být *Grund* jedině díky tomu, že to není vynález člověka nebo produkt člověka. Je to sice v člověku, ale je to přímé stvoření, přímý dar toho stvořitele. Který sám nemůže být chápán jako ten *Grund*.

Jiný hlas: No, ale ten důraz je tady ale na něčem jiném. A sice od Descarta po Hegela je ten *Grund* rovná se *Sein*, rovná se *Denken*. Kdežto on má *Grund* rovná se *Sein*, rovná se *Glaube*. Proč to tady zmiňujete, to ten Parmenides, Descartes až Hegel, že říkají myšlení je bytí a do opozice, že víra je bytí.

Jiný hlas: Tady vůbec ten spor s Nietzschem je stranou. Protože věření znamená, v podstatě kdyby se to přeložilo...

Jiný hlas: Tím, že věříš, tím jsi. Jako to bylo u Nietzscheho, tak je to úplně jedno. Protože od toho on jde, že to *Sein* někdo ztotožňoval s *Denken*. Od Parmenida. Já s něčím jiným, než je *Denken*.

Jiný hlas: Já bych se klonil k tomu, že v podstatě v tom prvním případě u Parmenida on to chápe tak, že bytí je myšlení. To je ten základ. Ono to myšlení je taky akt, ale úplně jiného druhu než ta víra.

Jiný hlas: To určitě si nemyslím. Já na to mám jiné názor, ale prostě on se na to asi dívá takhle. Natož Parmenides.

Jiný hlas: Ale důležitý je, ty si myslíš, že to je základ. Kdežto on chce hovořit ani ne o základu jako spíš o nějaké činnosti.

Jiný hlas: Ne o činnosti, o něčem jiném než je myšlení. V podstatě ta kritika je přece v tom, že *Grund* je ten neotřesitelný základ, bytí samo, že je myšlením. On vyndává z té rovnice to myšlení a dává tam víru.

Jiný hlas: Já si myslím, že on úplně jiná způsobem potom pojme i to bytí. Že v tom prvním případě to bytí je ztotožněno s myšlením a je to základ nějaký. Kdežto v tom druhém případě už se to nechápe jako základ, ale je to něco, co dělá tu věc tou věcí. Ale ne, že by ji to zakládalo a na tom základě potom by ta věc nějak vyrůstala, bez toho to vůbec není možný. Nelze hovořit o té věci vůbec. Ale ne jako o základě.

Já nevím, jak bych to řekl, ale je to v podstatě takovej nějaký běh, průběh. Mně to připadá, že ten Kierkegaard tady například vychází z biblických přísloví, že počátek moudrosti je bázeň Hospodina. Totiž ne počátkem moudrosti, počátkem myšlení, není myšlení samo, nýbrž něco jiného.

Jiný hlas: Počkat, ty tam dáváš počátek myšlení. Já si to prostě interpretuju jinak. Totiž on to myšlení úplně vyškrtne a místo toho tam dá víru.

Hejdánek: Myšlení jako základ vyškrtne. Protože nachází základ, který je ještě pod tím základem. Čili základnější je víra než myšlení.

Jiný hlas: To taky nějak souvisí. Ricoeur o tom například hovořil, že patří k těm, jak on to nazýval, bořitelé nebo zpochybňovatelé subjektu. Jako byl Nietzsche, Marx, Freud. Když to přečtu ještě jednou, tak ten základ se miní jako u nich. Já jsem si původně myslel, že ten základ je něco, k čemu oni se negativně vyjadřují, ale on říká, že oni nějakým způsobem se staví k tomu, co je na tom základě. Pro ně je tím základem to bytí samo v člověku. Jestli to správně chápou.

Hejdánek: Ale ne, základem není. Tam je otázka, co je základem bytí.

Jiný hlas: Ne, bytí je základ, na který narazili.

Hejdánek: Ne, ne, ne. Vy překládáte teda to *stoßen auf* narážejí na něco?

Jiný hlas: Narážejí, ano.

Hejdánek: Prostě najednou jdou někam, o něco se snažej a teď na něco narazej. A co že to nemůže znamenat, že na tom něco staví?

Jiný hlas: Ne, ne. To máš na každý bedně, *nicht stürzen*, *stoßen*.

Hejdánek: Já jsem si právě říkal, že v češtině je slovo štosovat, že to je stavět něco na něco. Tak jestli to *stoßen* nemůže znamenat něco takového.

Jiný hlas: *Stoßen* znamená narážet.

Hejdánek: Jenom narážet.

Jiný hlas: Tohleto je ten souminulý čas od *stoßen*. Naráželi.

Hejdánek: Čili narazili, setkali se tvrdě.

Jiný hlas: Prostě já to chápu jenom tak, že si myslím, že bytí je základ, o tom nepochybuje ani Parmenides, ani Descartes, ani Hegel, ani Kierkegaard, ani Nietzsche. Ale problém je, co to je to bytí.

Hejdánek: Především Kierkegaard o tom pochybuje. Kierkegaard se ptá, co je základ bytí. Já mám stejně dojem, že to čteme blbě. Tady sice to vypadá, že narážejí na základ, kterej by v člověku bylo. Kterej by bylo. To znamená, on to zpochybňuje, to bytí samo. A ono to není takhle. Vždyť přece Kierkegaard ví, že člověk je jenom vztah ve vztahu, a nikoliv subjekt.

Jiný hlas: A co je víra? To je taky vztah.

Hejdánek: Dobře. Ale prostě proto tady je to *wäre*. To by se správně mělo překládat, že oba narážejí na základ, jenž by měl být v člověku tím jeho bytím. Ale to znamená, že to je základ toho člověka. A nemůžeme vyložit, že ten základ je v bytí. Tady problém je to bytí.

Jiný hlas: Tam se ptají na základ člověka a za ten základ považují bytí samo. Na to oni narážejí.

Hejdánek: Tak když bytí, tak proč hledají jeden víru a druhej *Wille zur Macht*? Když základem je bytí, tak nepotřebují *Wille zur Macht*.

Jiný hlas: Protože oni potřebují vědět, co je jádrem toho bytí. Co vlastně to je to bytí. My nevíme, co to je bytí. Čili základ je ta *Wille zur Macht* anebo ta *Glaube*. Oproti tomu, že všichni předtím říkali, že to je myšlení no a čili nemůžeme odpovídat, že základem je bytí. Právě to je diskuse o to, co je to ten základ. Jestli je to myšlení, nebo jestli je to víra, nebo jestli je to... a ne bytí. Bytí, tak máme po problému.

Já nevím teď, je v tom nějaký rozdíl, když budu říkat bytí rovná se *Glaube*, nebo bytí rovná se *das Denken*, anebo když budu říkat základem bytí je...

Hejdánek: To je rozdíl. Protože tady prostě vsouváme do toho, jako kdyby bytí bylo možno chápat jako základ. A to tam není.

Jiný hlas: Podívejte se. Takže podle vás teda by se tady ptali, to by byl konec problému. Pročpak se hádat, jestli jde o *Wille zur Macht* nebo *Glaube* nebo *Denken*. Tady jde o to, jak pojmut základ člověka.

Hejdánek: To ne. To není základ člověka. Není základ, který můžete vyložit jako bytí člověka.

Jiný hlas: Ale oni narážejí na to, že dříve se za základ člověka považovalo bytí.

Hejdánek: To tam vůbec není. Kde, není právě.

Jiný hlas: To právě předtím. Dříve se považovalo myšlení.

Hejdánek: Základ rovná se bytí. Když se ptáte, co je základ člověka, to znamená, co je bytí člověka. To je totéž. To není vysvětlování...

Jiný hlas: Bytí se má vysvětlovat... Dříve se za základ člověka považovalo myšlení, a oni chtějí ukázat, že základ... což je podle nich bytí samozřejmě...

Hejdánek: Základ člověka je bytí? To je špatně. Základ člověka, to je totéž jako bytí člověka. Ne že to je základ bytí. Nemůžete bytí označit za základ. Otázka po základu člověka a otázka po bytí člověka je totéž. Po základu člověka a po bytí člověka, to je totéž.

Jiný hlas: Jako po příčině člověka, jako po...

Hejdánek: Je nějaký základ. Bytí člověka, to je totéž, jako když řeknete základ člověka. Ale nemůžu se ptát na základ bytí člověka. To ne. Já se ptám po základu člověka. To znamená, já se ptám po tom, jaké je jeho bytí.

Jiný hlas: A nemůžete říct, že základem je bytí.

Hejdánek: To nemůžete říct. To je totéž, jako kdybyste řekl, že základem je základ.

Jiný hlas: Chápu. Mně jde právě o tu věc, že dříve oni to bytí člověka považovali za nějaký základ...

Hejdánek: Ne, ne, ne. Oni dříve to bytí člověka chápali jako myšlení. A teď to bytí chápou jako *Wille zur Macht* nebo jako víru. A místo toho, abychom tady mluvili o bytí, můžeme bytí škrtnout a říct: dříve za základ člověka chápali myšlení, dnes za základ člověka chápou víru a Nietzsche chápe *Wille zur Macht*.

Jiný hlas: Ale když to čtu ten text, tak oba sice narážejí na ten základ, kterým by v člověku bylo bytí samo.

Hejdánek: Ne samo. Tam je *das Sein selbst*.

Jiný hlas: Dobře, ale jeho bytí samo. Pochopitelně. Jako jeho základ. To není základ vůbec. Ne, proto mně jde o to, jak to přeložíme, aby, jak jsme to teď vyložili, bylo z té věty srozumitelný. Tady jak je to napsaný, teda přeložený, tady je: že narážejí na základ, jímž je v člověku bytí samo. To nevypadá srozumitelně.

Které by bylo člověku bytí samo.

Hejdánek: To je ovšem... já nevím, jestli... já to považuju za text těch kondicionálů, které se v češtině vůbec nepřekládají. Ono když se cituje, tak se používá kondicionál v němčině. Ale už ani Němci mladí to nedělají. A tohle není ovšem staromilství, tohleto je právě pochybnost. To je zpochybnění. Ta distance. A ta připravuje tu další větu s druhou, *aber. Zwar – aber*. A protože *zwar*, tak to už připravuje tu pochybnost.

Já bych asi takhle řekl. Jako nelze říkat, že tento pán, já nevím, co by se řeklo, že tatínek je holohlavým, tak nemůžeme říct, že ten *Grund* je... jímž je, že to bytí je základem. Prostě tam se musíme zbavit to jímž. Protože to máte ten smysl té německé věty tak, že to nerozšifrujeme. Ta německá věta je dvojsmyslná, kdežto ta česká je jednoznačná, že základem je bytí. A v té německé větě, tam *Grund* a *Sein* je na stejné úrovni. Z té věty můžeme vyvodit, že buď můžeme mluvit o *Grund*u, nebo o *Sein*, oboje je totéž. Kdežto když tady máme ten instrumentál, tak to už není, nýbrž vypovídá se, že bytí je základem. Se vypovídá o bytí v té české větě, kdežto v té německé větě je *Grund* položen jako rovnocenný s tím *Sein*. Že to je... že je...

Jiný hlas: Přeložit to: což je... což by bylo v člověku bytí samo. Takhle to myslíte přeložit? Ptá se na základ, což by bylo v člověku bytí samo. Můžeme, jímž by mělo být bytí samo.

Hejdánek: Právě to jímž tam nepatří. Což. Tam musí, ten instrumentál je špatnej, páč to vypadá... ono ovšem to což vlastně vypadá taky... já nevím, jak se tam vyhnout. Ne, to což přece jenom tam zachovává obojí smysl. Kdežto ten správný smysl je tadyhle v tom instrumentále potřen.

Jiný hlas: Ale tedy: což...

Hejdánek: Což by bylo...

Jiný hlas: ...člověku bytí samo.

Hejdánek: To jest, že narážejí na základ neboli, v jisté formaci, na bytí samo, které je v člověku. Tady to mezitím je, jo? Kdežto jakmile tam dáte to jímž, tak vypovídáme, že to bytí je základem. To je ta chyba.

Jiný hlas: Jo to je pěkný, ale tamto vůbec z toho není vidět.

Hejdánek: Ne, tak to máte, to je zkušenost z dialogu tohle. Samozřejmě, že ani já jsem to nevěděl, my jsme teď začali o tom diskutovat a já to přečetl a vůbec jsem si to nepodtrhl. Čili je to dosti důležité.

Jiný hlas: Stavební úřad, pravda, pane architekto, by se měl tady ozvat.

Hejdánek: No, ale stejně bych trval na tom, že ta misinterpretace je jak Kierkegaardova, tak Nietzscheho. Že to, když tam říká to *im Menschen*.

Jiný hlas: No tak potom to ale může znamenat, že ten *Grund* není *im Menschen*, kdežto *Sein* ano.

Hejdánek: No, a kdyby to tak znamenalo, tak jestli se to tvrdí o Nietzscheovi a o Kierkegaardovi, tak je to obojí misinterpretace, to co mám na mysli. Vždyť takhle oni to nemyslí. A jak pro Nietzscheho, tak pro Kierkegaarda ten *Grund*, jeden či druhý, není v člověku.

Jiný hlas: A já bych ti mohl říct, vypovídá to z toho dvojvětí, z toho souvětí, že to *im Menschen* je *Sein*. A nikoliv *Grund*.

Hejdánek: Ne, ten *Sein* je totéž co *Grund*.

Jiný hlas: *Sein* je totéž, pravda. Ale o bytí se může říct v, ale o základu v se to říct nedá.

Hejdánek: Já si říkám, jestli opravdu ten základ je ve mně. Základ musí být něco jiného než já. Já si nemyslím, že mám základ v sobě, já musím mít základ pod sebou. Základ je součástí toho, co zakládá. Nedává smysl, že základ je něco jiného, to pak není základ. Jak můžeš mít základ v Americe a postavit na to něco v Evropě? To není základ potom. Základ musí být součástí stavby, jinak přestává být základem té stavby. Aby mohl být základ základem něčeho, tak musí být součástí toho něčeho.

Jiný hlas: No, součástí. Ale teď je otázka, jestli to musí znamenat v. Přece nikdo neřekne, že základ je v

domě. Nýbrž je tam jeden základ...

Hejdánek: Ale to je součást domu.

Jiný hlas: Tedy domu.

Hejdánek: V domě rozumíme teda v místnostech, to jistě ne.

Jiný hlas: Ale ten dům může být třeba vybombardovaný a může se na ten samý základ postavit něco jiného.

Hejdánek: Ale jo, furt je ten základ součástí toho domu. Je součástí toho domu. Něco jiného je, jestli staví někdo dům na skále anebo na písku. Samozřejmě, ani písek ani skála nejsou základ. To je podklad. Ale když Patočka velmi často užíval, že se tážeme po tom, co to tážení umožňuje a zakládá. Tedy umožnit, to je ten písek nebo ta skála nebo vůbec prostor, a všechno toto umožňuje, aby něco bylo. A zakládá, to znamená, že to začne dělat to, co má být založeno, a tím tomu dává základ, ergo už to vlastně začíná stavět. Základ je součástí stavby. Nikoliv před stavbou. Mimo stavbu. To patří k samotnému pojmu základu.

Jiný hlas: Ano, tak když ovšem někdo použije věty, že například *metanoia* znamená položit svůj život na jiný základ, tak je to blbě řečeno, máš říct na jiný podklad?

Hejdánek: Ne, to ne, poněvadž podklad, to by ti málo pomohlo. *Metanoia* to je změna smýšlení a celé orientace. A to nemůžeš nechat všechno při starém a jenom to přesadit někam do jiného květináče. To musíš dát na nový základ. Dát na nový základ znamená to celé předělat. Přece nemůžeš postavit dům na nový základ jediné tak, že ho rozbouráš a postavíš ho...

Jiný hlas: To byl citát, co jsem teď řekl.

Hejdánek: Ano?

Jiný hlas: Víš asi z koho jsem citoval.

Hejdánek: Postavit na nový základ?

Jiný hlas: Z Nového zákona?

Hejdánek: Z nějakého autora?

Jiný hlas: Já jsem citoval tebe. Z tvé polemiky s evangelíky. Píšeš: vy jste si vyměnili dva nebo tři... tak tenhle je citát, z toho cos tam řekl.

Hejdánek: Mně se tenkrát tak právě líbilo to postavit na nový základ a představoval jsem si to tak, že vezmu tu svou boudičku, která stojí na stráni, která se sesouvá, a posadím ji na nějaký betonový fundament, který jsem si tam dříve připravil. Ale buď musíš tu boudičku vzít i se základem, anebo ji nebereš celou.

Jiný hlas: No právě, to by se namítalo, že ta boudička se neměla měnit. Že by se měla jenom postavit na jiný základ.

Hejdánek: Jenom aby mi to nepodemlela řeka.

Jiný hlas: V podstatě by byla akorát někde jinde.

Hejdánek: Taková by byla pak *metanoia*! Když by to byla jenom výměna podkladu. Ne, tak tohle rozlišení je docela dobré držet. Nebudu dělat nějaká dogmata z těch stavebních.

Jiný hlas: Ale stavba má vždycky dvě části.

Hejdánek: Jistě, ale základy jsou součástí té stavby. Kdežto stavitel a investoři, ti mají jiný... to už je prostě postavit na jiný základ.

Jiný hlas: Takhle se to prostě často bere, postavit na jiný základ.

Hejdánek: Dobře, ale uvědom si, že postavit dům na skále neznamená postavit ho na základě. Ta skála není základ. Ale na tom je to tam vidět. Když někdo chce postavit barák na jiných základech, tak staví v podstatě úplně jiný barák. A může stavět na tom samém místě.

Jiný hlas: A o co teď tady jde? Tady bylo uvedeno, že ten základ v tomhle smyslu nemusí být *im Menschen*. To jsem ti chtěl říct. Zatímco *Sein* nemůže být jinde než v něm.

Hejdánek: No, je mi to, ale já z tohohle důvodu mám dojem, že tam jde o misinterpretaci, protože Kierkegaard i Nietzsche si nemyslejí, že víra nebo vůle k moci...

Jiný hlas: Jsou součástí.

Hejdánek: ...jsou součástí člověka. Jsou součástí vybavy člověka.

Jiný hlas: Je to jejich vybava. Lidská vybava.

Hejdánek: To si nemyslí ani jeden, podle mého soudu. Určitě ne Kierkegaard a mám dojem, že ne ani Nietzsche.

Jiný hlas: Ale to se tady snad netvrdí, že oni by to tvrdili. Oni pouze narážejí na nějaký základ, což se tady míní, tím základem se míní bytí člověka, a když tam vynecháš tu vedlejší větu, tak máme, že narážejí na základ...

Hejdánek: ...kterej vykládal jako myšlení...

Jiný hlas: ...jako myšlení, a nyní oni říkají, že to je víra nebo ta vůle k moci. A to, že by to mělo být v člověku, je jen ve vedlejší větě, která říká, že ten základ jinými slovy bytí v člověku. Ale to se vztahuje k tomu bytí, a ne k tomu základu. Když už je to teda tak, že tam je ten kondicionál, tak to potom může i znamenat, že tady je tradice, kde bytí je v člověku, ale nijak z toho nevyplývá, že na této myšlence i ten Kierkegaard i ten Nietzsche...

Hejdánek: Že teda ten základ je v člověku.

Jiný hlas: Mně by se to taky četlo, jako že u člověka je tím základem...

Hejdánek: *Im Menschen*.

Jiný hlas: Já vím, to je takový divný, kdyby tam mělo bejt *im Menschen*, je naprosto jasný, že to je. No ale *im Menschen*, to je jen pro to *Sein*. No a pak budeme rozlišovat *Grund* a *Sein* a vznikne otázka, jakej je mezi nima vztah. My jsme tam, kde jsme byli na začátku, že to *Sein* je *Grund*. Pak nemá smysl hovořit o tom, že to je jednou *Denken*, jednou *Glaube* a tak dál.

Pak by se to nemělo překládat ani tím což.

No tak to vypadá pěkně.

Je to, no to je pěkné. Tenkrát jsi říkal, že se toho vzdáš.

Ale teď ten pokročí. Já to tady mám zapsaný. Těžko. Teď uděláme něco...

Hejdánek: A uvažte jednu věc, že tam je to *zwar* a potom *aber*. Čili nám ta druhá věta vysvětlí ještě, proč tam je to *zwar* u té první. A teď čteme tu druhou. Ona to je vlastně třetí, poněvadž tam je krátká věta v tom, o čem je. Tedy nýbrž, jak víra, tak vůle k moci jsou pouhá znamení, pouhá *Signa*.

Jiný hlas: Jak jsi to přeložil? *Signa*? Znamení.

Hejdánek: Pouhá *Signa*. To upozorňuje na tu teorii nebo na tu koncepci Jaspersovu, kterej říká, že o skutečnostech nelze přímo hovořit a že jenom jsou to *Chiffre*, čili ty *Signa* jsou tady místo *Chiffre*. To ale je teda Jaspers, kterej to říká.

Jiný hlas: Jakože oni to tak chápou?

Hejdánek: Ne, on říká, že když si myslíš, že tím něco vysvětlují, že opravdu šáhli na ten *Grund*, jímž jeden míní víru a druhý vůli k moci, tak Jaspers je upozorňuje, že sice oni na to narazili a takhle to říkají, jenže to, co říkají, je naprosto nedostatečný, protože jsou to pouhá *Signa*, že sama o sobě ze své strany bez přispění další interpretace...

Jiný hlas: Jsou schopny.

Hejdánek: ...ani nestačej k tomu, aby vyjádřily nebo vymezily, co je míněno, ale mají v sobě nepřehlednou pluralitu možností, jak to vyložit. A to znamená, že to nemůže bejt ten *Grund*. Proto je tam to *aber*. Oni sice na ten *Grund* narazejí, ale to, co o něm říkají, ukazuje, že to vlastně žádnéj *Grund* bejt nemůže.

Jiný hlas: Protože to samo ještě k ničemu nepoukazuje.

Hejdánek: Ano, říká Jaspers. Tedy je to kritika té koncepce, jak Parmenidovský a Descartovský až po Hegela, že to je myšlení, ale zejména je to kritika těch dvou, protože to jsou pouhá *Signa*.

Pravděpodobně by připustil Jaspers, že Nietzsche i Kierkegaard mají pravdu vůči té tradici, že teda narazili na něco, na ten *Grund*, jenomže to, co o tom oni povídají, je naprosto zmatečný, je to mnohovýznamný, mnohosmyslný, a prostě to nestačí. Čili na věc narazili, jenomže nezmocnili se toho myšlenkově.

Jiný hlas: Dostali mnohoznačný...

Měl tam spíš napsat, ale já pravím vám...

Víte, jestli to taky, jak vy říkáte, k tomu mě vede jenom to, že když ten Kierkegaard dost si dával záležet na tom, jak vykládal, co to je víra, na mnoha místech, takže určitě neměl na mysli, že se jedná o nějaký *Signa*, jenom o nějakou *Chiffre*.

Hejdánek: Nemyslel. A to je právě jeho chyba. Neboť Jaspers odhaluje, že to jsou pouhá *Signa*. My můžeme říct, no tak to zase může bejt omyl Jaspersův. Ale rozhodně takhle to Jaspers míní. A on to dobře ví. Já mám od samotného začátku dojem, že to je misinterpretace. Ovšem koneckonců jemu tady nešlo o interpretaci, jemu šlo o jakési myšlenkovéj postup a o tom Kierkegaardovi a Nietzscheovi tady mluví zřejmě volně a nechce je interpretovat. Chce to někam vést. A nicméně říká věci, který jsou pravda.

Jiný hlas: Ale jako čtenář bych to dával v souvislosti s tou maskou, s tím záměrem a nepřímo potom způsobem sdělení, potom by to znamenalo, že oni sami se takto schovávají, oni sami jsou si vědomi, že jsou to *signa*.

Hejdánek: To nejsou, protože hned následujícím to popírá. Tudle interpretaci ti popírá. On uznává, on jim příznává Jaspers, že se nechtěli ani schovávat, ani že si nemysleli, že to je něco jenom tušenýho nebo naznačovanýho. Naopak oni chtěli bejt co nejpravdivější, co nejpoctivější, nejupřímnější. Chtěli vyslovit to nejpodstatnější. Oni to neviděli jako šifru.

Jiný hlas: No oni v podstatě neviděli, no možná, že to jako šifru viděli, ale neviděli ten další základ, kterej je za tím schovanéj. To, k čemu to odkazuje. Ten opomenuli.

Hejdánek: To není další základ, protože...

Jiný hlas: Samozřejmě, já vím, že to...

Hejdánek: *Signum* nemůže bejt základ, to je jenom poukaz.

Jiný hlas: No.

--- (1988-03-29 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (12)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Oni to považují za základ a nevšimli si toho, že je to šifra, která poukazuje ještě k něčemu dalšímu. Což kdyby byli důslední, by museli vzít a to, k čemu to poukazuje, považovat za základ. Nebo ne?

Hejdánek: No asi ano. Oni si jenom nevšimli, že to, o čem mluví, je pouhá šifra. A že šifra má vždycky odkaz ještě k něčemu, že ta šifra sama není šifrou, pokud k něčemu neodkazuje.

Jiný hlas: No a uspokojili se slovním řešením, takříkajíc šifrovým řešením. To je trochu shazuje a ještě k tomu *signum* je jednoznačný, ne? *Signum* znamená něco jiného, než je samo, ale...

Hejdánek: Ale jednoznačný, to je těžko. Naopak, to je tradice, *signum* chápou jako něco, co samo sebe není schopno interpretovat a o čem musíš vědět, co to znamená. Čili tam musí být ještě nějaký kontext další, abys rozuměl *signu* jako znamení toho či onoho. V tom *signu* to přečíst nemůžeš.

Jiný hlas: Jasný. Ale odkdy pak je takový *signum* způsobilé bezmezného vysvětlování? To správný *signum* má jeden význam, který samozřejmě...

Hejdánek: Nemá. Ten význam musí být domluven, ale ten musí přijít odjinud.

Jiný hlas: Dobře. *Richtig*. A nemůže jich tam být stopadesát.

Hejdánek: Může. Když to každý vykládá jinak, tak to *signum* se nemůže bránit. Třeba Bulhaři, když se zeptáš, jestli chtějí, kývají hlavou jinak. Chtějí říct ne, tak udělají takhle. Když řekneš ano, tak pokývují hlavou jinak. Tak jsou dvě možnosti, ale co když je těch možností strašná fůra. Údajně se říká, že nenávisť mezi kočkami a psy spočívá v tom, že nerozumějí, co to znamená mrskat tím ocasem. Když pes vrtí ocasem, kočka to přečte jako že se zlobí. A když se k ní přiblíží radostně a chce ji očuchat, tak ona mu sekne, protože si myslí, že chce kousnout. Pouze když se vychovávají od malička, tak se naučí rozumět vzájemně té řeči ocasů a už je to nevzrušuje. Čili to je *signum*, které má dva různé významy podle toho, jak je od přírody naladěno to zvíře. A podobně tak to může být. Pochopitelně má, ale to je metaforická řeč, když mluví, že to je *signum*. Fakticky ono je to víc než *signum*, je to vlastně slovo, má to jistý obsah, jistý význam, jenomže právě v těch významech už se to liší. A jak se může lišit význam? Podle kontextu. To znamená, že stejné slovo je vzato z různých kontextů a v různých kontextech má různý smysl.

Jiný hlas: Ano. Ale v jednom kontextu, když přeci každý, kdo staví *signum*, tak se stará o to, aby v tom kontextu znamenalo vždycky a pro každého to též.

Hejdánek: Ano, on vytýká, že právě tohleto jsou špatní filosofové, poněvadž zůstali u *signa* a nepostarali se o to, aby jednoznačně toto *signum* bylo vykládáno.

Jiný hlas: Toto jim nemůže vytýkat, když sám má v oblibě mluvit o šifrách, jak k nám mluví.

Hejdánek: To nemáš pravdu. Poněvadž on sice říká, že jinak to nejde než v šifrách, ale to vůbec neznamená, že to musí být mnohoznačné šifry.

Jiný hlas: Mnohoznačný. Má vždycky ten termín *schwebende Chiffren*.

Hejdánek: Ne vždycky. To je jenom tam, kde velmi často to je *schwebend*, ale nemusí to být *schwebend*.

Říká on, že to musí být *schwebend*? Ne, on říká, že to musí být šifra, že jinak o tom nelze mluvit než v šifrách, ale on vyzývá právě k tomu, aby to *Schweben* bylo pokud možno redukováno a aby se tomu dostalo zřetelnějších kontur.

Jiný hlas: Mně se právě zdálo, že jemu to vyhovuje.

Hejdánek: Taky musím uvážit, každý autor má tendenci klást na ty druhé měřítka, která občas zapomíná klást na sebe. To je obecně lidská vlastnost, to ani nemusí být filosof. Ale filosofové to dělají velmi často, že vytýkají těm druhým to, čeho se sami dopouštějí. Takže i to by bylo možné, ale když vykládáme text, tak tohleto už patří k té kritice Jasperse.

Jiný hlas: Můžeme dál.

Hejdánek: A u obou teda rozhodující je ten...

Jiný hlas: Pohnutka nebo podnět, vyjde to nastejno.

Hejdánek: Já mám dojem, že ani jedno není dobře. *Antrieb* je tendence. Pohnutka je málo. Pohnutka, to je motiv. *Antrieb* je to, co je žene. Jsou duševní pohnutky. Tady jde o cosi základně orientující. Rozhodující tendence.

Jiný hlas: Je pravda, že u té pohnutky nebo podnětu to může být jenom odstartující bod. Kdežto jestli správně chápu, co chcete říct, tak ten *Antrieb* je to, co je s nimi stále, co táhne.

Hejdánek: Celou dobu. Pohon. To by snad bylo správné. Ale když to nevíme, tak nemusíme tady teď hledat slovíčka. Já si to můžu poznamenat. A ta poctivost je v češtině taky něco jiného, *Redlichkeit*. Nevím, jak to ovšem přeložit.

Jiný hlas: Obojí dva termíny, *Rechtschaffenheit*, jaký je ten druhý?

Hejdánek: *Redlichkeit*.

Jiný hlas: Jsou synonyma záměnná a znamenají poctivost i poctivost, podle slovníku.

Hejdánek: Se slovníkem se nedá moc pracovat. *Redlich* je *honest*. Pamatujete si, jak Robinsona překládali Němci? *Honest to God* se překládalo jako *redlich gegen Gott*. Přeloženo to bylo ve *Váhách* tuším *Čestně k Bohu*. *Honest* je něco jiného než poctivost. Poctivost, tam je spolu takový poctivý blbec, jak to v češtině zní. To, co Voltaire řekl, jsem rád, když můj krejčí a tak dále, takže by mohl být poctivý, protože mě neokrade. A je vůl. Klidně může být vůl, hlavně, že je poctivý. *Honest* to je, to nemá tenhle... *honest* to je prostě taková rytířská čestnost.

Jiný hlas: Protože každá poctivost byla považována za blbost. To je ono. To je ta věc. Ale musíme s tím počítat při překladu. U nás to, co do toho dáváš ty, tak to by u nás bylo, že to je nafoukaný blbec, protože bude poctivý a zároveň je to nějaká... Ono se taky říká, s poctivostí nejdál dojdeš.

Hejdánek: No tak taky se říká, ale to právě pravděpodobně vymysleli ti chytří, aby ty poctivce u té blbosti přidrželi a oni pak aby byli nadále blbí. Zase ti Češi, kdyby to reflektovali takhle.

Jiný hlas: Taková poctivost, která je ještě na to pyšná, nebo je si toho vědoma, to prostě u nás má znak povýšenosti nebo něčeho.

Hejdánek: Jistě, ale uvědom si, že tady pro tenhle kontext je tenhle rozdíl strašně důležitý.

Jiný hlas: Já ti rozumím, ale literárně bych to popsal tak, že v celé minulé století náš lid poctivě pracoval a stavěl a budoval, to byla jedna poctivost, ale *redlich* byl Masaryk. A to právě je ta poctivost a poctivost.

Hejdánek: Když takhle ideologizuješ ten český lid, no ale...

Jiný hlas: Ten pracoval poctivě...

Hejdánek: Nebo taky nepoctivě.

Jiný hlas: Nebo taky nepoctivě, ale tam...

Hejdánek: *Redlich* je totiž taky z vojenského. Ve vojenský řeči se řekne sloužit *redlich*.

Jiný hlas: Vlasti.

Hejdánek: Nebo...

Jiný hlas: Co to je?

Hejdánek: Já už nevím. To se říká čestný dluh *Ehrenschild*, to nevím.

Jiný hlas: To by bylo zajímavý zjistit.

Hejdánek: Asi ne *redlich*. Tak zatím to necháme otevřený. K tomu musí být, že *Schild* nemůže být *redlich*. No ale každopádně ta poctivost je teda poněkud posunutá, i když asi nevymyslíme nic jiného.

Jiný hlas: Počestnost je ještě blbější, tak...

Hejdánek: A teď je tam to *dieses Wort, dieses Wort*. Tak se tím myslí ta *Redlichkeit*, protože to je taky v kurzívce. A to znamená, u obou se to slovo *Redlichkeit* vyskytuje.

Jiný hlas: Já jsem ten překlad převažoval, že by se tam mohlo říct, pro oba je výrazem poslední ctnosti. Že se to nemusí znova to *dieses Wort* překládat, může se přeložit, že pro oba je výrazem poslední ctnosti, které se podrobují. Ale když tam nebude toto slovo, tak nebude jasný... Jak to zní? Přečtu: Oběma je přitom rozhodující pohnutkou poctivost. Pro oba je výrazem poslední ctnosti, které se podrobují. To je srozumitelný.

Hejdánek: Oběma je přitom rozhodující pohnutkou poctivost... Ne, tak to je špatně. Proč, když je jim pohnutkou, tak ta pohnutka výrazem není. Výrazem je slovo označující pohnutku.

Jiný hlas: Ne, ta poctivost je pro oba výrazem poslední ctnosti.

Hejdánek: Jako slovo, ale jako pohnutka přece nemůže být slovo. To musí být skutečná poctivost. Ne, já ti ještě jednou... Oběma je rozhodující pohnutkou poctivost.

Jiný hlas: No.

Hejdánek: A poctivost jako pohnutka...

Jiný hlas: Nemůže jim být výrazem.

Hejdánek: Ne. Pohnutka, poctivost, ale jako slovo, a ne jako pohnutka. To jsou dvě různé věci.

Jiný hlas: Tak tam musí být to slovo.

Hejdánek: Musí tam být slovo. Výrazem nemůže být pohnutka.

Jiný hlas: Mně šlo jenom o to, jestli ten text k tomu svádí, že tu poctivost budu chápat jako pohnutku. A nebo jestli to budu chápat jenom jako poctivost. Pro oba je výrazem poslední ctnosti, které se podrobují. No ta poctivost.

Hejdánek: Ne, právě ta poctivost, o který se tam mluví, ne. Mluvíš jenom slovo poctivost. To opravdu nepůjde spojit.

Můžeme shrnout?

Jiný hlas: No. Jasně.

Hejdánek: Takže on připouští u obou tu základní tendenci k poctivosti, čestnosti, což je ovšem blbý, že čestnost znamená zas v češtině něco jiného. A on namítá. To jim připouští, čili ne tak, že oni by to mysleli jako šifru. Oni si naopak myslí, že tím něco podstatného zachycují. A teď on ukazuje, co to ta čestnost pro ně znamená. Ta čestnost pro ně znamená, když se všechno kácí a nevíme, co je dobré a co je špatné, to převrácení všech hodnot, tak ta poslední ctnost, co zůstává nedotčena, je tohle všechno čestně si přiznat a na sebe přiznat. A teď on tam říká zvláštní věc, což je přesně to, co nacházíme u Kierkegaarda a co taky v jiných textech Jaspers třeba o Kierkegaardovi říká, že totiž odhaluje tu bezednost té reflexe. To se dá dokonce citovat z Kierkegaarda a Jaspers tohle vždycky znova zdůrazňuje ve všech textech, kde se to týká Kierkegaarda. A on tam ukazuje, že pokud ta čestnost chce něco vyložit, a teď tam přichází k té opravdovosti, pravdivosti. Takže samozřejmě ta opravdovost musí, protože všechno klade do otázky, musí klást do otázky i sebe. Takže nakonec ta čestnost spočívá v tom, že pochybuje o své čestnosti. Dalo by se

říct, on tady zůstává už potom u té *Wahrhaftigkeit*, u té pravdivosti. Ta čestnost vlastně je čímśi formálním, zbaveným té teze, aby pravdivě řekla, jak věci jsou, protože právě o té pravdivosti musí pochybovat. A tudíž ten požadavek čestnosti nebo ta tendence čestnosti vede ke ztrátě rovnováhy a ke vzniku závratě, protože ta tendence k čestnosti si není jistá ani sama sebou, to jest svou opravdovostí. V tom zpochybňování, vždyť stále, což ovšem je důležitý přechod od té *Redlichkeit* k té *Wahrhaftigkeit*, protože vlastně on si tady připravuje odhalení pravděpodobně, v zásadě by to mohlo vést k odhalení, že především, co je úplně nasnadě, že ta *Wille zur Macht* se může stát tou barbarskou a nejlacinější násilností. Já to dávám dohromady. *Billige Gewaltsamkeit*, někdo to tam přeložil lacinou násilností.

Jiný hlas: Ano.

Hejdánek: A pak tam mluví *barbarische Fraglosigkeit*, to já jsem dal dohromady, že to je barbarské obojí. Protože samozřejmě tato *Wille zur Macht* už nemusí usilovat o nic. Ta je *Wille zur Macht*. Přízná si to, takže co by měla ještě nějaké otázky nad sebou. Tak je *fraglos*. A tudíž barbarská.

Jiný hlas: Ale tady nemluvíme jenom a pouze o *Wille zur Macht*, ale o obojím.

Hejdánek: Ano, o obojím, správně. Já jsem říkal, tam u toho Nietzscheho je to na první pohled zřejmé. U toho Kierkegaarda je to trošičku méně zřejmé, totiž, že prostě uvěřím každé blbosti a hlavně na tom setrávám a už nepotřebuju si nad tím klást žádné otázky, protože jsem tomu uvěřil.

Jiný hlas: To by byla taky poctivost a pravdivá.

Hejdánek: No jistě. Poctivost je, že bych naprosto zjevně, bez problému věřil nějaké krávovině.

Jiný hlas: Takže ta opravdovost by tam byla.

Hejdánek: By tam byla, ale vlastně je to otázka, jestli to je opravdovost a jestli je to poctivost, když je to taková krávošina.

Jiný hlas: Ale protože to je barbarské, ty poctivé matky v té době žádaly třeba ty masakry...

Hejdánek: No jistě, ale právě to je ta barbarská *Fraglosigkeit*, že oni už si nekladou otázku. Je to ta *sancta simplicitas* té babky, která tam přinášela tu otýpku v Kostnici a tak dále. A ta ovšem by tu zavrať musela budit stejným způsobem jako ta *Wille zur Macht*. I když ne u těch nositelů, i když u těch, kteří by si přece jenom ty otázky začali klást. No a on tady na to poukazuje, že přece ta *Wahrhaftigkeit* je opakem toho barbarství a té násilnosti laciné, protože není bez těch otázek možná. Bez té reflexe tedy. Čili *fraglos* nemůže být nikdy *wahrhaftig*.

Jiný hlas: Jenom k tomu překladu, Hanzo. Musí být asi jinačí. Já tady mám poznamenáno, i když to taky není úplně nejlepší: ale která se pro ně stává také požadavkem vyvolávajícím závrať, požadavkem pravdivosti. Nevím, jak to vyvolávající závrať šoupnout tam do té, ale že to je požadavek, stává se pro ně požadavkem pravdivosti, která sebe samou ještě zpochybňuje, která je opakem laciné násilnosti.

Jiný hlas: Ale jejím i závrať působícím požadavkem pravdivosti, to je docela česky dobře a je to srozumitelné.

Jiný hlas: Ale co je jím?

Jiný hlas: Ta *Redlichkeit*.

Jiný hlas: No ta poctivost je jím i závrať působícím...

Jiný hlas: No to ne. Ta poctivost, tak si to přelož, jako ale je pro ně i závrať působícím požadavkem pravdivosti.

Jiný hlas: To stává se, je tam mnohem víc, než že je jím.

Jiný hlas: Ty chceš ještě, že tam je to *Werden*.

Jiný hlas: Tam je *wird*, no.

Hejdánek: Já mám tady takovou otázku. Tys tam přeložil to, co je tam dvojsmyslné, tak z toho udělal jeden smysl. Totiž tys tu větu, kde se říká o tom, že je opakem, vztáhl k tomu požadavku a nikoliv k té opravdovosti. Já bych spíš byl nakloněn na první pohled to stáhnout k té opravdovosti. Protože ten požadavek těžko může být srovnáván s násilností.

Jiný hlas: No ano, to dál má být pravdivost, teda ta poctivost. Ne pravdivost.

Hejdánek: Pravdivost, no jasně. Jež je opakem laciné násilnosti.

Jiný hlas: Myslíte, že to tak je a není to ta ctnost?

Hejdánek: To jistě ne, protože ta je v minulé větě a tady, když je to *die*, tak se to nemůže vztahovat k tomu, co je v druhé větě. Tady nejpravděpodobněji se to vztahuje bezprostředně k tomu *Wahrhaftigkeit*.

Jiný hlas: Ale podle té první věty je ctnost, ne? Tam je *sie*.

Hejdánek: Jo, *aber sie wird*, z předchozí věty. Protože i předchozí je *sie bleibt* a další je *aber sie wird*, k tomu *sie* nemůže být *die*. To *die* nebo *welche* se může vztahovat jedině k nějakému upřesnění toho subjektu, nikoliv k subjektu samotnému.

Jiný hlas: Pravdivost.

Hejdánek: Ano. Jo, jasně.

Jiný hlas: Jenom to, že jsem tu *Fraglosigkeit* ještě tam neviděl, jak přeložit, tak na to není český...

Hejdánek: No netázání asi víc. Netázavosti. To těžko můžeš... barbarském netázání. Bezproblémovost, to je úplně něco jiného.

Jiný hlas: Netázání? Jo, s tím...

Hejdánek: Nevědomosti o otázkách, nebo v barbarském netušení otázek nebo v barbarském odmítání otázek, to všechno v tom může bejt.

Jiný hlas: Tady záleží, my v řeči, to zní tak bezproblémový, barbarská... to tak když se to...

Hejdánek: Ale nebudeme se s tím zdržovat.

Jiný hlas: Ne, jenom v tom dalším odstavci tam mám jenom to *in der Tat*, jo. Ve skutečnosti, jen to lepší. Vskutku jsou si ti, jakéhokoliv tázání, vědomí. Ale není to podstatný.

Hejdánek: Já neříkám, že to je podstatný, ale lepší je začít tu větu 'vskutku', že by to možná mělo bejt: jsou si vskutku vědomí třeba, nebo tak. No, a vskutku, možná, že a vskutku jsou si... no to například to 'a vskutku' by bylo řešení. Mně se zdá, že to je dokonce... tady to je ve smyslu jako připuštění. Mně se nezdá to vskutku jako tím začít větu, jo.

Jiný hlas: A 've skutečnosti' tam nechcete dát teda, jo?

Hejdánek: Já myslím, že to vskutku je lepší. Poněvadž 've skutečnosti' to hned někdo bude zasazovat do nějakého kontextu skutečnosti.

Jiný hlas: Ne, když to dáte s tou větou předešlou dohromady, tak on říká: Je možno se ptát, zda však vůbec v takovém myšlení se něco říká. Ve skutečnosti jsou si... A hned vidíte tu návaznost. A vskutku jsou si vědomí.

Hejdánek: No to je správný, no. Ano, jo.

Jiný hlas: Tam máš mít ještě Honzo *jenž, pouze, der nur denkt*, jo. Jenž pouze myslí, tady máš jenž myslí, no. No a *verstehen*...

Hejdánek: A helejte se, to 'pouze' taky není správně. Jen když myslí, jo. *Nur wenn er denkt*. Tam to *nur* znamená jaksi, ne 'pouze myslí', jako že nedělá nic jiného než myslí. Ale stačí že myslí a už na to přijde. To je to. To *nur* tam nemá význam, že teda jenom myslí a nehejbá rukama nebo tak.

Jiný hlas: Jak byste to teda přeložil?

Hejdánek: No tak já jsem jenom říkal, že to je něco jako...

Jiný hlas: Už když myslí.

Hejdánek: *Nur wenn er denkt*, už když myslí, jo. Že už by teda *eo ipso* rozuměl tomu myšlení. Poněvadž on to myšlení přece nemůže rozumět jinak než myšlením. Když bychom to překládali 'pouze myslí', tak co by ještě mohlo přistoupit jiného?

Jiný hlas: No to, kdo to je.

Hejdánek: No dobře, ale i když to bude ten, kdo to je, tak to neznámá, že k tomu přistoupí něco jiného než to myšlení. To porozumění je možný jenom v myšlení.

Jiný hlas: To je pochybný. Já tady chci zdůraznit, že ještě záleží na tom, o koho jde.

Hejdánek: No ale tak bychom mohli stejně tak jmenovat ještě celou řadu věcí, o který jde taky, co je podmínkou. Mně jde o to, že to *nur* neznámá, že k tomu myšlení je potřeba ještě další aktivita.

Jiný hlas: Ono se chce říct, že to není tak, že když člověk myslí, že by to hned musel...

Hejdánek: Přesně tak. Že nestačí samotné myšlení... není už přístupno člověku jakožto člověku, jenž myslí. Ne. Jen když myslí. Už když myslí. Jakmile myslí.

Jiný hlas: Co tam dát přesně teda? Jen když, jo.

Hejdánek: Jen když myslí, no.

Jiný hlas: No jo, ale tam není to *der* rozvedeno.

Hejdánek: Který?

Jiný hlas: No to 'jenž' se změnilo na 'jen'.

Hejdánek: Ale to *der* není ten, *der* je *welcher*. To není žádný jinej význam.

Jiný hlas: To je ten člověk.

Hejdánek: No a tudíž jen když myslí, o koho by jinýho mohlo jít?

Jiný hlas: Dobrý, jasně. Můžem dál teda? Ano. Tady k tomu Lichtenbergovi. Tak pro Kierkegaarda platí Lichtenbergem citované slovo...

Hejdánek: Ne. Proč cituje Kierkegaard? Je to Lichtenbergovo slovo, citované Kierkegaardem. Nikoliv citované Lichtenbergem.

Jiný hlas: Pro Kierkegaarda platí to slovo...

Hejdánek: Lichtenbergovo slovo, které sám cituje, by to muselo bejt. Ano, ano. Nebo jím citované slovo Lichtenbergovo.

Jiný hlas: Aha, ty tam máš 'pro Kierkegaarda jím citované slovo Lichtenbergovo'. Ale kde je tam to 'platí'? Tam není sloveso.

Hejdánek: Zase tam chybí, ano. Jo.

Jiný hlas: Když pohlédne opice, nemůže vyhlížet apoštol, jo? Pohlédne. No a já tam mám tady tu opravu: Jestliže se do něho podívá opice, nehledí z něho apoštol.

Hejdánek: Já myslím, ten Lichtenberg, to pravděpodobně je jak je to česky, to vyšlo *Lichtenbergovy aforismy*. Ta malinká. Tak to určitě tam bude, já jsem to ale neměl v ruce, takže jsem si s tím nevěděl rady, a to bude jistě dobře přeložený tam. Dobře, no. A místo to 'pohlédne' by tam mohlo bejt 'nahlíží' třeba, ale to se stejně lépe je kouknout do toho. Když pohlédne opice, může pohlédnout zešikma, mohla by vidět něco jiného. Přece když nahlíží opice, dobře, mně nezáleží na tom postoji, to je jedno. Dobrý. A tamto už dál není. Ten konec už souhlasíte všichni.

Jiný hlas: Faráři se znemožňuje... Vyučovat vysloveně.

Hejdánek: Docela.

Jiný hlas: Tak myslíte vyučovat.

Hejdánek: A vyučovat pravdě by potom bylo v tom případě.

A ještě teda nevím, to je otázka českosti nebo co. Já mám takové povědomí, že patřiti, základní význam je koukat. Oči mé patří k horám. Nikoliv, že by patřily k horám, nýbrž na ně koukaly. Takže já vždycky radši místo patřiti dávám náležeti. Ale nejsem si jistý, jestli to není má chyba, jestli se ještě vůbec cítí ten rozdíl. A samozřejmě nikoli náležejí, nýbrž náleží bude. Náleží. Někteří říkají náležejí, což je taky špatně.

Jiný hlas: Mně říkali od malička vždycky: to ti patří! Ale nemysleli, že na to koukám.

Nevím, začneme ještě něco dál, nebo skončíme? Počkejte, já se podívám, jestli tam zrovna něco není. Takže si aspoň kousek uděláme teda? Nebo jak chcete vy sám?

Hejdánek: Já to ještě vydržím.

Jiný hlas: Jenom tak kousek, abychom se konečně už přehoupili. No tak dobře, tak na straně deset, na straně devět. Německé na straně deset. Tady jsem si poznamenal jenom, že: necítí se být pozitivním výrazem svého věku, spíše svým bytím vyjadřují... se svým bytím, já jsem to škrtl, to se. Spíše svým bytím vyjadřují negativně to, co věk jest. Ty tam máš: spíše se svým bytím vyjadřují negativně o tom. Věk je naprosto zavržený, prohlédnutý a teď tam máš úpadek.

Hejdánek: Prosím tě, kde to je?

Jiný hlas: No tady to je. *Die Weise*...

Hejdánek: Jo, tadyhle to. Mě nenapadlo, že to bude druhá...

Jiný hlas: Potom... věk je naprosto zavržený, prohlédnutý a tady dole, nějaký ten... Úpadek. *Verfall* je rozklad nebo zánik. Ale ne úpadek.

Změníte to v opravě na rozklad, jo. A já bych tam dal ještě prohlédnutý ve svém rozkladu. Ve svém. Nebo ve své rozloženosti. Možná, že to je lepší, než jenom rozklad.

Ale v další větě... *ihre Aufgabe scheint zu sein*... Zase, že jejich úkolem je... *die Erfahrung dieses Zeitalters in eigenem Wesen zu Ende zu vollziehen*... *vollziehen* je dovést až do konce... ve svém *eigenem Wesen*...

tam ta bytnost je, jo, tam je bytnost taky. Ne?

Hejdánek: Tady to je podstata.

Jiný hlas: Já bych to překládal jako vlastní bytostí. Ne ve vlastní podstatě, nýbrž vlastní bytostí.

Hejdánek: Já jsem si taky potom říkal, že by to N se mohlo škrtnout, jo, když jsem to četl potom.

Jiný hlas: Zdá se, že jejich úkolem je dovést až do konce vlastní bytostí zkušenost tohoto věku.

Hejdánek: A bytost čím je to?

Jiný hlas: Jejich. To jsou oni.

Hejdánek: Takže myslíš, že tam má být spíš ta podstata.

Jiný hlas: Člověče, možná to máte pravdu. Já to četl úplně jinak. Že by tam... ano, jasně. Já jsem to četl, jako kdyby tam bylo *in seinem eigenen Wesen*. A to je blbost, ano.

Tak můžu dál?

Hejdánek: Ale tam je chyba, musí být v té německé větě. K čemu se vztahuje to *seine Wirklichkeit*? To je k tomu *Wesen*, jo? *Des Zeitalters*...

Jiný hlas: To může být *Wesen*.

Hejdánek: Když *Wesen* je *das*. Jo, to je vlastně správně, k *dem Zeitalter*, jo. Zase *das Zeitalter* je stejný jako *das Wesen*.

Jiný hlas: Zase to navazuje na to *ihre Aufgabe scheint*. *Seine Wirklichkeit selbst vollkommen zu sein*.

Hejdánek: No *Aufgabe* není *seine*, to by bylo *ihre*. Tak to nemůže se vztahovat k *Aufgabe*. Čili o jakou skutečnost tady jde?

Jiný hlas: Čím?

Hejdánek: Ptáš se čím?

Jiný hlas: Ano, ano.

Hejdánek: Komu přivlastňujeme tu skutečnost?

Jiný hlas: Moment, tady se přece hovoří o Kierkegaardovi. Celou tu dobu.

Hejdánek: Ale ne, ne.

Jiný hlas: Ale... *ihre Aufgabe*...

Hejdánek: Kierkegaard a Nietzsche. To je na začátku hnedka.

Jiný hlas: Jo, jo, jo, jo.

Hejdánek: Helejte se, vynechte, zkuste vynechat tu...

Jiný hlas: Jo tak to bude ten věk.

Hejdánek: ...vynechat tu větu *die Erfahrung dieses Zeitalters hat er zu vollziehen*. Tedy *ihre Aufgabe scheint es zu sein*, *seine Wirklichkeit selbst vollkommen zu sein*. Co to je *seine Wirklichkeit selbst vollkommen zu sein*? *Zu lassen* například by šlo, ale *zu sein*? Jak může být úlohou být?

Jiný hlas: Ano. To je tady to...

--- (1988-03-29 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (13)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: [nesrozumitelné] *Vollkommenheit zuzueignen*... ne, nezobraz doktorovi. Doktorovi... No, já vám to můžu... *Vollkommenheit zu machen* například, jo, ale ne *zuzueignen*.

Jiný hlas: Já vám řeknu, jak já jsem to překládal. Já jsem to přeložil takhle: zkušenost tohoto věku, a to *zuzueignen* stahuju k tomu věku a překládám to sami dokonale být jeho skutečností, toho věku.

Jiný hlas: Aby sami byli dokonalostí věku, jo?

Jiný hlas: Ano. O tom musí být *zusein* a být čím? Jejich úkolem se zdá být dokonalá zkušenost tohoto věku v jejich bytosti, aby jeho... aby byli sami dokonale být jeho skutečností.

Jiný hlas: Počkej, aby byli dokonale, ne, takhle ne. Tady mám prostě sami, oni sami, aby byli dokonale skutečností tohoto věku. Dokonale, jo?

Jiný hlas: No, ale kde máš oni sami? Kde to je?

Jiný hlas: *Zuvorderst*. *Zuvorderst*, to jsou oni, *zuvorderst*.

Jiný hlas: No to *zuvorderst* se ale vztahuje přece k té skutečnosti, ne? K tomu *ihre*, to jest ke Kierkegaardově církvi.

Jiný hlas: No to by bylo *ihre* vliv. *Seinen* vliv.

Jiný hlas: No ne, on zamýšlí toho věku. Moment, to tam taky je, to tam taky máš... sami, aby byli... sami, aby byli dokonale jeho skutečností, skutečností toho *Zeitalter*.

Jiný hlas: Jo, já ti dávám úplně za pravdu, aby sami byli dokonale jeho skutečností.

Jiný hlas: No, no, jo? Aby ji překonali, tu zkušenost, že jo. Sami ještě.

Jiný hlas: No to překonali, to už tam není. Tam je *zu Ende zu bringen* nebo *zu Ende zu führen*, dotáhnout až do konce.

Jiný hlas: Ne, já myslím, že musí být *zu überwinden*.

Jiný hlas: Jo tak, promiň. Ano, aby ji pak překonali. Moment, aby ji překonali, to se mi něco... ještě tak to, co je tam podtržený, zkušenost *um sie*, jo, to *sie* je teda tady míněno teďkom *Erfahrung* nebo co?

Jiný hlas: No, *Erfahrung* samozřejmě.

Jiný hlas: Já mám dojem, že počkej, jestli jsme to přeložili takhle, že to *sie* bude ta *Seine-Wirklichkeit*.

Jiný hlas: No, možná. To jest, aby teda sami dokonale, plně skutečností toho *Zeitalter*, aby tu plnost překonali. Jo, tak to tam může zůstat jak to je, i když je to nejasný, že jo. Tam ještě, když to přečtu si to: Zdá se, že jejich úkolem je dovést až do konce ve vlastní bytosti zkušenost tohoto věku, aby sami byli dokonale jeho skutečností, aby ji překonali.

Jiný hlas: No, to je tam to tvoje aby, já ne, já tam mám prostě přesně tak, jak jsi to četl. Zdá se, že jejich úkolem je dovést až do konce vlastní bytosti zkušenost tohoto věku, sami dokonale být jeho skutečností, aby ji překonali. Jako jenom sami. No tam nemám dvoje aby, to takhle tam... Co to je opravdu? Tenhle mi připadá jasnej, tam jsou pak už horší věci. Můžu já takhle k tomu teď podstatnýho nic, protože v něm ho nemám. Tabula odstavce.

Jiný hlas: A říká se výjimka, nikoliv výjimka, ten novej obzor.

Jiný hlas: Obě dlouhý.

Jiný hlas: Obě dlouhý, jo? Ne. Výjimka. Ne, obě dlouhý.

Jiný hlas: V obou je to první. A je to v těch novejš.

Jiný hlas: Obě dlouhý, jo? Když se dívám.

Jiný hlas: No tak to se změnilo. Výjimka se sice psalo dávno a pak už se psalo furt výjimka a píše se nadále.

Jiný hlas: Je to jinýho jímka, to je vím, jo. Čechy honily tyhle dlouhý samohlásky.

Jiný hlas: No ta poslední, to je třeba blíže vidět. No já nevím, já bych řekl to je třeba blíž, *Anstoss* samozřejmě, ten podnět, to je potřeba, problém, že jo, ale nebudem ho tady znova otevírat, už jsme ho tam našli.

Jiný hlas: No tam jsme neměli *Anstoss*.

Jiný hlas: *Anstoss* je tam už.

Jiný hlas: Ne, tam bylo něco jinýho, moment, tam bylo myslím, že tam bylo to *Anstoss*... ne, tam byl *Antrieb*.

Jiný hlas: Jo, *Antrieb*. No, ten podnět je jako... *Anstoss* je spíš útok.

Jiný hlas: No. *Verunglimpfung*, tak. Urážení. Tak se to jmenuje. Slovní napadení, napadení, no, *Anstoss*, napadení. Tady to nejde přeložit napadení, samozřejmě. Vůbec tam.

Jiný hlas: Jo. Tam o tom... to je pak útok, smysl toho, ne, ne, útok a *Herabsetzung*, ano. Tak jo, no tak to necháme a aspoň teda tady už jsme...